

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER en J. BOETJE - Medewerkers: Mr L. A. Donker, Mr R. Friedman-v. d. Heide, Dr F. Grewel, F. R. de Geus, Dr G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr, Dr A. Querido, Mr B. v. d. Waerden, e.a.
Adres Redactie en Administratie: Stadhouderskade 139, Amsterdam-Zuid. Telefoon 98665. Gemeente Giro S 602.

MR. B. VAN DER WAERDEN

HET ONTWERP BEGINSELENWET GEVANGENISWEZEN

Er zit vaart in de hervorming van het gevangeniswezen. De vaart, welke men krijgt bij een straffe wind in de rug. En die is er gelukkig na de laatste oorlog. Tevoren had de publieke opinie — en het gros der juristen niet uitgezonderd — weinig belangstelling voor dit onderwerp en pogingen, om althans de meest verouderde toestanden te verbeteren, stuitten op grote weerstand bij de velen, die meenden dat daarmede afbreuk zou worden gedaan aan het vergeldende en afschrikkende karakter van de straf. Wij herinneren ons, hoeveel obstakels overwonnen moesten worden en hoe het haast als een gevaarlijk experiment gezien werd, toen de directeur van de Jeugdgevangenis toestemming vroeg, om op Koninginnedag op eigen terrein de vlag te mogen hijsen en een kleine feestelijke bijeenkomst voor de jongens te mogen organiseren.

Zo handhaafde zich door de jaren heen ook de cel als pijler van ons gestichtsregiem en met de cel de ton, de kruk, het matglas, de „stalles” in de kerk en het masker. Totdat tijdens de bezetting toenmalige en huidige leidende figuren van ons volk aan den lijve ondervonden, hoe geestdodend en mensonwaardig dit starre regiem was en totdat na de bevrijding de honderdduizend extra-geïnterneerden noopten tot improviseren en experimenteren naast en buiten de strakke lijnen van het bestaande beeld. Er zijn toen gruwelijke fouten gemaakt, maar er is ook veel goed werk verricht onder de denkbaar moeilijkste omstandigheden.

De wind was om, de uitbouw van het gevangeniswezen had de publieke opinie achter zich. Maar om vooruit te komen is wind alleen niet genoeg, doch zijn ook stuurlieden nodig. Het mag gezegd worden, dat de opeenvolgende Ministers van Justitie het getij niet hebben laten verlopen. In Maart 1946 werd de „Commissie voor de Uitbouw van het Gevangeniswezen” (Commissie-Fick) ingesteld, die anderhalf jaar later haar rapport aanbood; vlot daarop volgde de benoeming van een Directeur-Generaal voor het Gevangeniswezen, werd de sociale dienst in de gevangnissen gecreëerd, de arbeid in de gestichten gereorganiseerd, een begin gemaakt met de modernisering van het oude „Veenhuizen” en thans ligt voor ons een ontwerp van Wet d.d. 6 April 1949 tot vaststelling van een nieuwe Beginselenwet Gevangeniswezen.

De hoofdbeginselen van het ontwerp zijn, op het voetspoor van de aanbevelingen der Commissie-Fick:

1. Selectie der gedetineerden;
2. Differentiatie van gestichten en regiem;
3. Beperking van de eenzame opsluiting tot die gevallen, waarin zulks nodig of wenselijk is;
4. Dienstbaar maken van de vrijheidsstraf aan de reclassering van de gevangene.

Het systeem van het ontwerp is echter een ander dan de voorstellen der Commissie-Fick. Volstond de laatste — ingevolge haar opdracht — met het „openhakken der bestaande wettelijke barrières tegen een moderner uitbouw van het gevangeniswezen, het Regeeringsvoorstel van thans wil de hoofdlijnen van het nieuwe stelsel positief in de wetgeving vastleggen. Het ontwerp wil de geldende Beginselenwet en de Gestichtenwet vervangen door één nieuwe regeling, waarbij dan tevens de wet van 22 November 1918¹⁾ wordt ingetrokken. Uiteraard volgt daarop straks, als de Wet het Staatsblad heeft bereikt, een nieuwe „Gevangenismaatregel”.

Intussen ligt de basis van de regeling der tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen in het Wetboek van Strafrecht verankerd. Wij willen dan ook beginnen, de ten aanzien van deze grondregels voorgestelde wijzigingen na te gaan.

Krachtens het geldende systeem vindt men voor de gevangenisstraf in art. 11 Sr. afzondering als regel, terwijl art. 12 en 13 enkele uitzonderingen bevatten. Het ontwerp wil art. 11 lezen.

„Gevangenisstraf wordt naar gelang van de persoonlijkheid van de veroordeelde in algehele of in beperkte gemeenschap dan wel in afzondering ondergaan”, terwijl art. 12 zal luiden: „Iedere gevangene wordt zoveel mogelijk geplaatst in een gesticht, welks regiem het meest met zijn persoonlijkheid strookt, waarbij zowel op de duur der straf als op de reclasseringmogelijkheden voor de gevangene wordt gelet”.

Tenslotte worden uit art. 13 v. enkele beperkingen weggenomen voor het ondergaan van straffen in een

¹⁾ Deze „noodwet” is nu al meer dan 30 jaar de kapstok, waaraan de meest principiële inbreuken op het wettelijk systeem van 1886 worden opgehangen.

HUMANITAS LEDENWINACTIE

IS IN ALLE AFDELINGEN
HET HUISBEZOEK AAN DE GANG TOT HET WINNEN
VAN NIEUWE LEDEN? ZIJN ALLE MEDEWERKERS (STERS)
EN VROEGERE BEGUNSTIGERS (STERS)
REEDS ALS LID INGESCHREVEN??

Dit is de eerste en belangrijkste opgave: IEDER LID WINNE EEN LID.
Draagt overal, „Humanitas“-vrienden, de overtuiging uit:

„MAATSCHAPPELIJK WERK VOOR EN DOOR 'T HELE VOLK,
HIERVAN ZIJ EEN STERK „HUMANITAS“ DE TOLK“

Jeugdgevangenis, waardoor practisch alleen de leeftijd (i.h.a. 18—23 jaar) en de minimumduur van één jaar overblijft.

De redactie van deze basisartikelen voor de executie van gevangenisstraffen lijkt ons in het algemeen gelukkig. Slechts betwijfelen wij, of de aanduiding van selectie-criteria (duur der straf en reclasseringsmogelijkheden) in een „grondwet“ wel op haar plaats is. Zulke aanduidingen hebben vaak de tendens, om tot verstarring te leiden en wie kan thans zeggen, of in de praktijk der selectie (welke hier te lande in de kinderschoenen staat) niet andere en meer de persoonlijkheid betreffende criteria belangrijker zullen blijken dan b.v. de duur van de straf.

De voorgestelde wijzigingen in de art. 16 en 17 Sr beogen slechts een vereenvoudiging van de wettelijke regeling der voorwaardelijke invrijheidsstelling. Helaas is de enigszins misleidende formule, dat het bijzondere toezicht „uitsluitend mag gericht zijn op het verlenen van hulp en steun aan de veroordeelde“ behouden. Beter ware, uitsluitend te verwijzen naar de uitvoeringsmaatregelen of daaraan slechts toe te voegen, dat het toezicht geen inbreuk mag maken op de godsdienstige en staatkundige vrijheid van de veroordeelde. Belangrijker is, dat het wettelijk systeem der V.I. ongewijzigd blijft. Wij betreuren zulks, daar een minimum van 9 maanden „werkelijke straf tijd“ (dus afgezien van de ondergane preventieve hechtenis, welke in mindering is gebracht) voor sommige veroordeelden te weinig mogelijkheden biedt tot een uit reclasseringsoogpunt doelmatige en progressieve straftoepassing. De Memorie van Toelichting veronderstelt terecht, dat de rechter bij de bepaling van de strafmaat rekening zal houden met het gesticht en regiem, dat voor de individuele veroordeelde waarschijnlijk in aanmerking zal komen. Doch de rechter zal zich daarin soms vergissen, zelfs kunnen er factoren zijn, die hem niet bekend zijn. Men denke b.v. aan een jeugdig bedrager van een ernstig eigendomsdelict (niet-recidivist), ten aanzien van wie alles wijst in de richting van vrij lange, maar in een betrekkelijk vrije gevangenis te ondergane straf. Nu blijkt later, dat deze jonge man homoseksuele neigingen heeft en niet in de gemeenschap is te handhaven, doch moet worden overgeplaatst naar een gesticht met minder vrijheid en strenger regiem. In een dergelijk geval zou de administratie de vrijheid moeten hebben om — als de persoonlijkheid en reclasseringsperspectieven daartoe overigens aanleiding geven — dit in ruimere mate te „compenseren“ dan bij de huidige regeling der V.I. mogelijk is.

Wat de hechtenisstraf betreft (art. 19 Sr.) blijft gemeenschap regel; „op zijn verzoek kan de straf in afzondering worden ondergaan“. Ten aanzien van de vervangende hechtenis vervalt de — vrijwel nimmer gebruikte — mogelijkheid voor de rechter om te bepalen, dat deze in een bijzondere strafgevangenis zal worden ondergaan. Bij een behoorlijk geregelde selectie is het uiteraard de taak der administratie te bepalen, waar een veroordeelde zijn straf zal ondergaan.

In art. 22 Sr. vervalt de verwijzing naar een Gestichtenwet en onder de zaken, waarvan regeling, naar beginselen bij de wet te stellen, bij A.M.v.B. wordt geëist, wordt thans naast beheer, regiem, arbeid en tucht ook „de geestelijke, culturele en sociale verzorging“ met name genoemd.

Tenslotte worden de in het Wetboek van Strafrecht voorkomende bepalingen t.a.v. de terbeschikkingstelling van psychopathen (art. 37 a en vlg.) uitgebreid. Naar analogie van de regeling der gevangenisstraf worden alle bepalingen van materieel strafrecht (b.v. verlenging van de termijn door de rechter) alsmede de grondregels der verpleging uit de Beginselenwet gelicht en in het W.v.S. opgenomen, terwijl slechts t.a.v. beheer, regiem enz. der rijksasyls verwezen wordt naar de Beginselenwet. Bij deze regeling is — nu in het W.v.S. art. 37a — de fictie van de primaire verpleging in particuliere zorg en secundaire in rijksasyls gehandhaafd. Losgelaten is gelukkig de mogelijkheid tot verhaal van de kosten der dwangverpleging op het vermogen van de verpleegde of zijn familie.

De enige wijziging, welke in het Wetboek van Strafvordering wordt voorgesteld, betreft art. 553, waarin buiten twiifel wordt gesteld, dat het met de executie van straffen en maatregelen belaste O.M. daarbij gebonden is aan „door Onze Minister van Justitie te stellen richtlijnen“. Terecht stelt de Memorie van Toelichting, dat hiermede bedoeld is om „wellicht ten overvloede“ buiten twiifel te stellen, dat de distributie over de gedifferentieerde gestichten een zaak is, welke gecoördineerd en volgens algemeen geldende criteria dient te geschieden.

Zijn de voorgestelde wijzigingen in de algemene wetboeken nog niet veel meer dan het openbreken van belemmeringen tegen de uitbouw van het gevangeniswezen, het ontwerp voor een geheel nieuwe Beginselenwet behelst de eigenlijke richtlijnen, volgens welke de hervorming wordt geprojecteerd.

Het ontwerp begint met de instelling van een Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen, de Psychopathenzorg en de Reclassering, gevestigd te 's Gravenhage en bestaande uit ten hoogste 42 door

de Kroon benoemde leden. De taak van de Raad, welke uit drie secties zal bestaan, is in de eerste plaats, om de Minister van Justitie van advies te dienen. De sedert 1915 steeds verder gegroeide vervlechting van strafstelsel en reclassering heeft hier de bevestiging gevonden in een gecoördineerd hoogste adviescollege, hetgeen aan het doel: heropvoeding in en door de strafmaatregel met gebruikmaking van alle beschikbare middelen en krachten, slechts ten goede kan komen.

Terecht stelt de Memorie van Toelichting, dat het tempo van de Uitbouw vooral bepaald wordt door twee factoren, n.l. de in de loop der jaren te verwerven ervaring en de financiële mogelijkheden. Daarbij kan een college van deskundigen belangrijk werk doen, ten einde mede de richting te bepalen.

De indeling der gestichten zal volgens de nieuwe wet eenvoudig zijn: gevangenis, huizen van bewaring, rijkswerkinrichtingen en rijksasyls voor psychopathen. Voor een onderscheiding in „gewone” en „bijzondere” (straf)gevangenis is in het nieuwe systeem geen plaats meer, daar er geen uniform regiem met afwijkingen voor bepaalde categorieën zal zijn, doch ieder gesticht in de toekomst zijn specifieke regiem zal hebben. De Minister, gehoord de Centrale Raad, wijst de bestemming van ieder gesticht aan. In beginsel zijn de vier soorten gestichten gescheiden en neemt iedere soort slechts de personen op, waar zij voor bestemd zijn, doch de wet maakt telkens het maken van uitzonderingen door de Minister mogelijk. Hetzelfde geldt voor het beginsel, dat mannen en vrouwen in afzonderlijke gestichten worden opgenomen. Ook overigens laat de Wet vrijwel alles aan de administratie over. Slechts wordt dwingend voorgeschreven dat bij iedere arrondissements-hoofdplaats een huis van bewaring zal zijn.

Bij art. 14 betreffende de rijksasyls rept de Memorie van Toelichting van het plan om in één gesticht — in of in de nabijheid van een universiteitsstad — voorlopig op bescheiden schaal een **Crimineel-psychologisch** centrum in te richten, zowel ten dienste van de psychologische voorlichting van de rechter als ten dienste van de opleiding van de medische staf der rijksasyls.

Merkwaardig is, dat de selectie der tot een vrijheidsstraf veroordeelden in dit verband niet genoemd wordt. In dit opzicht gaat de regering derhalve kennelijk in een andere richting — en minder ver — dan de Commissie Fick, die een Sociaal-Psychologische Dienst bij het Gevangeniswezen projecteerde met vijf centra, één in het ressort van ieder Gerechtshof. Aan deze dienst zouden in het systeem-Fick de districts-psychiaters verbonden zijn, in wier handen de taak der forensische voorlichting hoofdzakelijk gelegd zou worden. Aan de veel bescheidener en andere opzet van het wetsontwerp zal het pecuniaire argument wel niet vreemd zijn. Intussen schijnt daarmee echter één der grondslagen voor een doelmatige en verantwoorde selectie der veroordeelden te zijn weggeslagen en deze selectie is toch de leidende gedachte bij de uitbouw van het gevangeniswezen.

Belangrijk is tenslotte bij deze titel, dat de regering het voornemen aankondigt, een speciaal gesticht (asyl) voor achterlijken en debielen aan te wijzen, ongeacht de vraag of zij tot gevangenisstraf, ter beschikkingstelling of rijkswerkinrichting werden veroordeeld.

Een zeer belangrijk gedeelte van het ontwerp handelt over de **differentiatie der gestichten**. In afwijking van de Commissie-Fick meent de Minister, dat enkele hoofdlijnen hiervan bij de wet geregeld dienen te worden en dit wordt in het bijzonder hiermede gemotiveerd, dat de rechter dient te weten, volgens welke criteria de administratie bij de selectie te werk gaat,

Deze dagen ontmoette ik op een vergadering onze Rotterdamse vriend Berkelaar. Hij weet, dat ik mij nog altijd interesseer voor het Rotterdamse Vreewijk, waar mijn vrouw en ik onze eerste zeven huwelijksjaren doorbrachten en waar ik mocht deelnemen aan heel wat verenigingsarbeid.

Met trots, met gerechvaardigde trots, fluisterde vriend Berkelaar mij onder de besprekingen, die wij bijwoonden, door, in het oor: „Humanitas” telt in Vreewijk thans 500 leden!”

Vijfhonderd leden in dat gedeelte van Rotterdam, waar het eerste Nederlandse tuindorp werd gebouwd, waar we vinden, het Vossepad, het Wolvepad, de Weimansweg, de Jagerslaan, de Valkeniersweg, de Dreef, de Leede, de Groene Zoom en hoe al deze straten meer mogen heten, dat gedeelte, waar het verenigingsleven bloeit, het is geweldig.

Berkelaar en zijn vrienden hebben bewezen, wat met voortgezette en doelgerichte propaganda is te bereiken. Het is November, onze leden-win-actie is begonnen. Vrienden in den lande, volgt het voorbeeld van Berkelaar, niet één, maar vele „Vreewijks” moeten er komen. Men kent de leus van Boetje:

„Maatschappelijk werk voor en door 't hele volk
Hiervan zij een sterk „Humanitas” de tolk.”

Aan de slag — nu!!!

P. C. F.

teneinde bij het bepalen van de strafmaat rekening te kunnen houden met de „kwaliteit” van de straf, welke de veroordeelde waarschijnlijk zal hebben te ondergaan.

Naar onze mening leidt deze redenering noodzakelijk tot een andere consequentie, waarvoor de tijd echter wellicht nog niet rijp is, n.l. tot een minder absoluut bepaald vonnis. Inderdaad is bij een sterk gedifferentieerd gevangenisstelsel de kwaliteit van de ene straf (b.v. een open kampgevangenis met later misschien zelfs arbeid overdag buiten het gestichtsterrein) een geheel andere dan die van een straf in b.v. een oude, zij het enigszins verbouwde, koepel- of strafgevangenis met veel muren en weinig licht en lucht. De selectie hangt evenwel van zoveel factoren af, welke niet alle van tevoren bekend zijn en soms ook niet kunnen zijn, dat het voor de rechter onmogelijk is, de strafmaat daaraan aan te passen. Wil men dit evenwicht en deze evenredigheid werkelijk zo goed mogelijk benaderen, dan zal men de rechter de vrijheid moeten geven, een minimum en een maximum te bepalen en de werkelijke duur van de straf tussen die uitersten aan de administratie overlaten. Dit zou bovendien aan de reclasseringmogelijkheden van de straf zelf slechts ten goede kunnen komen. Wil men deze stap (nog) niet doen, dan zou — gelijk hierboven reeds gezegd — een soepele regeling der voorwaardelijke invrijheidsstelling reeds een stap in de goede richting kunnen betekenen.

Welke zijn nu de hoofdbeginselen, van het ontwerp voor de differentiatie? Het ligt in de bedoeling om naast de bestaande Jeugdgevangenis voor 16—23 jaren met straffen van één tot drie jaar gevangenis (naar welk gesticht de veroordeelden meestal rechtstreeks door de rechter worden verwezen) één of meer gevangenis en te wijzen voor dezelfde leeftijdsgroep tot het ondergaan van „gewone” in het algemeen dus de kortere vrijheidsstraffen. Voorts zullen er gevangenis komen voor veroordeelden, wier werkelijke straf tijd minder en voor veroordeelden, wier straf (-restant) meer dan zes maanden belooft. Volgens een gevangenis voor de veroordeelden, die tot

de beroeps- of gewoontemisdadigers moeten worden gerekend en eindelijk één of meer gestichten voor hen, die op grond van hun persoonlijkheid niet geschikt zijn voor de gemeenschap. In dit verband deelt de Memorie van Toelichting mede, dat het nog steeds niet de bedoeling is, om de wet tot bewaring van beroeps- en gewoontemisdadigers in te voeren. Misschien, voegen wij hieraan toe, zal de observatie in de nieuwe, speciale gevangenis ertoe kunnen leiden, dat een herziene Bewaringswet binnen afzienbare tijd wel tot uitvoering komt; de dode art. 43 bis e.v. Sr. vormen een lacune in ons strafstelsel.

Naar uit het bovenstaande blijkt, geven de wettelijke regelen voor de differentiatie derhalve tenslotte nog niet veel houvast. Het zwaartepunt zal dus liggen bij de uitvoering van het (slot) artikel 21: **omtrent de wijze, waarop de gevangenen over de verschillende gevangenissen worden verdeeld, worden door Ons nadere regelen gegeven.** Ook de Memorie van Toelichting huilt zich hieromtrent nog in stilzwijgen. De Commissie-Fick deed hieromtrent duidelijke voorstellen: in ieder arrondissement een Selectie-Commissie, bestaande uit een psychiater, een gevangenisbeambte en een reclasseringsambtenaar, welke Commissie enerzijds beschikte over de voorlichtingsrapporten en anderzijds de Sociaal-Psychologische Dienst achter zich had. Dat was een hoopgevende outillage. Hoe stelt de Minister zich de selectie voor? Wij hopen en vertrouwen, dat de gedachtenwisseling over het wetsontwerp hierover licht zal verspreiden.

Het beheer der gestichten komt — onder opperbeheer van de Minister — bij de directeur, bijgestaan door een Commissie van Toezicht. De Regentencolleges verdwijnen dus. De uniforme reglementen worden afgeschaft en vervangen door een huishoudelijk reglement, aangepast aan de verhoudingen van het gesticht.

Wat verder het **regiem** betreft, stelt het ontwerp voorop, dat de tenuitvoerlegging mede dienstbaar behoort te zijn aan de voorbereiding van de terugkeer der gedetineerden in het maatschappelijk leven. Klassen-indeling en „progressief stelsel” worden mogelijk gemaakt, waarnaast individuele voorrechten bestaanbaar blijven. Terecht wordt wettelijk vastgelegd, dat nachtelijke afzondering, ook in gestichten met z.g. algehele gemeenschap, regel blijft.

De **arbeidsplicht** wordt uiteraard gehandhaafd, doch de arbeidsduur als regel op 48 uur per week gesteld. Bij tewerkstelling voor anderen dan het Rijk moeten de in het vrije bedrijf geldende lonen worden berekend. Het aan de gedetineerden toekomende loon wordt door de Minister vastgesteld en wordt ten dele besteed voor uitgaauskas en ten dele aangewend ten behoeve van de gedetineerde. Helaas deelt de M. v. T. mede, dat de ervaringen, bij politieke delinquenten opgedaan met opzending van een deel van het loon naar de gezinnen, niet gunstig zijn geweest. Zowel voor het verantwoordelijkheidsgevoel als voor de gezinsband zou dit toch zo wenselijk zijn.

Afzonderlijke titels wijdt het ontwerp aan de **geestelijke, de sociale verzorging, ontwikkeling en ontspanning** en aan de **tucht**. Het arsenaal van disciplinaire straffen is wat kleiner geworden en (hoewel de M.v.T. hiervan niet rept) wij maken eruit op, dat de totnogtoe in Leeuwarden mogelijke lijfstraf wordt afgeschaft. Geen straf wordt opgelegd dan nadat de overtreders is gehoord. Het voorstel-Fick om beroep op de Commissie van Advies toe te laten, is niet overgenomen.

Het slot van het ontwerp (behalve enkele bijzondere bepalingen betreffende de Rijksasyls) is een nieuwigheid: in bijzondere gevallen kan de Minister bepalen, dat de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf gedurende ten hoogste drie maanden wordt onderbroken

GEWESTELIJKE ORGANISATIE AANGEVANGEN

Op ons congres te Amersfoort werd besloten om zo spoedig mogelijk te geraken tot een gewestelijke- of streekorganisatie van „Humanitas”. Met deze organisatie is thans een aanvang gemaakt en de eerste bijeenkomsten zijn gehouden.

Onze **Noordhollandse afdelingen** kwamen op Zaterdag 29 October bijeen in „Het Anker” te Amsterdam onder leiding van ons hoofdbestuurslid, tevens voorzitter van de afdeling Amstelveen, C. van der Lende.

De agenda gaf gelegenheid over de verschillende onderdelen van ons werk verslag uit te brengen, voor wat betreft de gang van zaken in de afdelingen.

Daarbij bleek, dat reeds veel initiatieven werden genomen en op diverse onderdelen van het maatschappelijk werk activiteit wordt betoond.

De tekorten, welke er nog zijn, werden duidelijk in het licht gesteld.

Het bleek, dat in te veel plaatsen de inschakeling van „Humanitas” bij het werk van reclassering en kinderbescherming (gezinsvoogdij) door de betrokken instanties nog in onvoldoende mate geschiedt.

Door de afdeling Zaanstreek werd een krachtig pleidooi geleverd voor het stelsel der vrijwillige verzorging in het raam van „Humanitas”, hetgeen door Amsterdam kon worden ondersteund.

Dit werk, zo betoogden Faber en Boetje (voor het Centraal Bureau aanwezig), moet in veel meer plaatsen aangepakt worden.

Verdere besprekingen werden gewijd aan de gezinsverzorging en de leden-winactie. Unaniem was de opvatting, dat deze gewestelijke organisatie het contact tussen de afdelingen onderling en het Centraal Bureau kan versterken, hetgeen deze eerste vergadering reeds bewees.

Het bestuur van het opgerichte Gewest Noord-Holland werd als volgt samengesteld: C. van der Lende, IJsselsteinlaan 10, Amstelveen (voorzitter); G. H. Böhrmer, Reigerstraat 9, Den Helder, (secretaris); Leden: mevrouw W. C. Drukker, Amsteldijk 97-III, Amsterdam; A. Kleinmeer, Bergerweg 91, Alkmaar; P. Moleenaar, Notenlaan 12, Zaandam. J. B.

Op Zondag 30 October 1949 kwam District Noord (Friesland, Groningen en Drente) bijeen. Ofschoon de Drentenaren verstek lieten gaan, was het toch een goede bijeenkomst. Het lid van het Centraal Bestuur, mevrouw F. van Oostrum-De Boer, presideerde en ze deed het zo goed, dat ze tot voorzitter van de Districts-Commissie werd verkozen. De afdelingen Groningen en Leeuwarden, dat bleek, verrichtten al heel wat arbeid. Sneek zal uit deze bijeenkomst waarschijnlijk wel de kracht putten met moed aan de slag te gaan en het is niet onwaarschijnlijk, dat de correspondenten uit Oosterwolde en Wildervank kans zullen zien in hun gebied een afdeling tot stand te brengen. Goed geslaagd en een verlangen naar een herhaling, dat is de eindindruk. Voor het Centraal Bestuur was Faber aanwezig.

en kan hij een gedetineerde vergunnen, tijdelijk het gesticht te verlaten. In het laatste geval — dat allerlei vormen van de veel bepleite „halve vrijheid” mogelijk maakt — loopt de straf door.

Als geheel gezien verdient dit ontwerp onzer inziens een spoedige behandeling en in grote lijnen onverdeelde instemming. Het vormt een uitstekende basis voor de verdere uitbouw van het gevangeniswezen welke voor het overige staat en valt met twee elementen: het nodige geld en de mensen, die met de uitvoering belast zullen zijn.

BOEK EN PERS

Het Documentatiebureau van de afdeling Vorming Buiten Schoolverband (Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) Prinsessegracht 20 te 's Gravenhage deed verschijnen een

Verenigingen-boekje. In dit Verenigingen-boekje zijn opgenomen de instellingen, die werkzaam zijn op het uitgebreide terrein van het Sociaal Paedagogisch werk.

Verdeeld over een 15-tal rubrieken worden de instellingen, met welke zowel jeugdleiders als maatschappelijke werkers in aanraking kunnen komen, vermeld met opgave van adres en telefoonnummers.

Het is vanzelfsprekend, dat, gezien de indeling, bepaalde organisaties onder verschillende rubrieken worden genoemd.

Zo vond ik o.a. „Humanitas” vermeld bij de rubrieken: „Zorg voor de Bedreigde Jeugd” en „Contactorganen geestelijke en maatschappelijke Wederopbouw”.

Als adressen-gids kan dit Verenigingen-boekje nuttig werk verrichten.

Kinderbescherming in Nederland. Als uitgave no. 8

GEZINSVERZORGING WAGENINGEN

In Wageningen bestaan sinds de bevrijding organen voor gezinsverzorging, zowel van R.K.- als van Hervormde zijde.

De Gemeenschap Wageningen van 't Humanistisch Verbond heeft dit voorjaar 't initiatief genomen tot een Stichting Gezinsverzorging voor 't buitenkerkelijk en 't niet-orthodoxe deel van Wageningen. Werden de besprekingen eerst uitsluitend gevoerd met de Wageningse Bestuurdersbond, al spoedig gaven de Protestantenvond en de Doopsgezinde Gemeente te kennen, te willen deelnemen, daar ook de leden van deze bevolkingsgroepen bezwaren gevoelden tegen het aanvragen van hulp bij de orthodoxen. Zo is uiteindelijk de Stichting uit de vier genoemde groepen ontstaan.

Na overleg met de heer Faber, werd de Commissie voor Sociaal Werk uit 't H.V. omgevormd tot een correspondentschap van „Humanitas”.

Op 1 October jl. is de „Stichting Gezinsverzorging Wageningen” met ruim 200 contribuanten haar werk begonnen. 't Stichtingsbestuur was zo gelukkig een volledig bevoegde gezinsverzorgster in dienst te krijgen.

J. BOETJE GAAT „HUMANITAS” VERLATEN

Op de vergadering van het Centraal Bestuur van 11 November 1949, werd behandeld het verzoek van J. Boetje, om hem, in verband met zijn benoeming tot leider van de propaganda voor de P.v.d.A. te Amsterdam, met ingang van een nader vast te stellen datum, ontslag te verlenen.

Onder dank voor de bewezen diensten werd hem het gevraagde ontslag op de meest eervolle wijze verleend.

Op dit ontslag en op de vervulling van deze vacature komen we in ons volgend nummer terug.

P. C. FABER

verscheen van de Nationale Federatie, de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming een boekje van 36 pagina's, geschreven door de pas afgetreden directeur van het Nationaal Bureau tot Kinderbescherming, onder de titel: „Kinderbescherming in Nederland”.

In dit boekje is een samenvattend overzicht gegeven van het Nederlandse stelsel van kindbescherming.

Behalve in het Nederlands, verschijnen ten behoeve van de buitenlandse belangstellenden ook uitgaven in de Duitse, Engelse en Franse taal. De Franse uitgave werd ook reeds door ons ontvangen.

Het boekje werd geschreven door de heer D. Q. R. Mulock Houwer en behoeft dus geen aanbeveling.

Voor één gulden is dit werkje te verkrijgen aan het Nat. Bureau voor Kinderbescherming, Stadhouderslaan 146, 's-Gravenhage.

Vóór kinderen vragen, lees ik hun dit boekje voor..., mevr. E. Levie—De Leeuw en L. H. Levie. Wie zich interesseert voor de seksuele opvoeding, ook voor heel jonge kinderen, neme kennis van dit heel eenvoudige boekje.

In zijn voorwoord wijst de schrijver, L. H. Levie, arts-sexuoloog te Amsterdam, er op, dat, naar zijn mening, de seksuele voorlichting reeds op jonge leeftijd moet aanvangen. „Als bijv. er de eerste zes levensjaren (of langer!) over gezwezen is”, zo schrijft de arts Levie, „dan is dit niet zonder ongewenste gevolgen gebleven. Kinderen hebben in zo'n geval al intussen de sexualiteit leren beschouwen als iets, waarover men niet mag spreken. Ze hebben al eigen denkbeelden gevormd over hun ontstaan. Ze zitten als 't ware met hun seksuele problemen en durven er niet over beginnen! We zijn dan al te laat, veel te laat!”

Wie het eens is met het uitgangspunt van de schrijvers, zal bij kennismaking met dit boekje, dat werd geïllustreerd door Jelle Hibma, kunnen constateren, dat het werd geschreven in heel eenvoudige taal.

Uitgever is J. J. Kuurstra, Amstelkade 113, Amsterdam.

De Vereniging van Ambtenaren voor de Reclassering en voor de Kinderwetten deed er een goed werk aan door te laten verschijnen een *Gids van Opvoedingsinrichtingen in Nederland*. Of alle inrichtingen zijn vermeld, ik durf het niet met zekerheid zeggen, maar tevens is opgenomen een korte beschrijving. Met een enkele oogopslag is dus te zien, of de inrichting staat op Protestantse, Gereformeerde, Rooms-Katholieke, Joodse of Algemene grondslag, welk soort kinderen er worden opgenomen en in welke leeftijd. Veelal wordt tevens de verpleegprijs vermeld.

Wist u, dat er in Limburg een Protestants Kinderhuis is? De Gids vertelt u, dat er een is in Hoensbroek, dat worden opgenomen voogdij-, gezinsvoogdij- en vrije pupillen en wel, jongens in de leeftijd van 0—10 jaar en meisjes van 0—21 jaar, dat de capaciteit 65 pupillen bedraagt en dat psychopathen en debielen worden opgenomen.

Wilt u iets weten van „Neerbosch”, van „Meisjesstad” in Utrecht, van de „Kindersluis” in Rotterdam, van de Rijkskampen en Internaten voor Soc. Jeugdzorg, raadpleegt deze Gids en u vindt het antwoord.

De samensteller van deze Gids, de ambtenaar voor de Kinderwetten te Rotterdam, A. Wink Jr, zij een woord van dank gebracht. Deze Gids kan voor de maatschappelijk werker in zijn dagelijkse arbeid van groot nut zijn.

De prijs, zonder verzendkosten, bedraagt f 4.75. Het adres van de uitgeefster, de Vereniging van Ambtenaren voor de Reclassering en voor de Kinderwetten, staat niet vermeld, maar wie de Gids wil aanschaffen, richtte zich tot mijn oude vriend, A. Wink Jr, Beukelsweg 66 te Rotterdam.

P. C. F.

LANDELIJK APPÈL

8 en 9 October 1949

Een mens kan soms last hebben van gevoelens — gevoelens van onlust —, die zich gehecht hebben aan gebeurtenissen in het verleden. In meer deftige taal worden die gevoelens, als ik me niet vergis, aangeduid met het woord „ressentimenten”.

Vaak zijn die gevoelens dan ook nog verbonden aan een bepaald woord. Mag ik eerlijk bekennen, dat het woord „appèl” nog altijd bepaalde ressentimenten bij me opwekt?

De drie jaar, die ik indertijd in militaire dienst doorbracht, heb ik nimmer beschouwd als de gelukkigste van mijn leven. In die tijd kon ik het woord „appèl” heel moeilijk verdragen en... er is nog altijd iets van blijven hangen.

Bij een Thuisfront schijnt nu eenmaal dat nog altijd niet bewonderde woord „appèl” te horen en dus togen wij op 8 October naar Vierhouten.

Vol was de trein al in Amsterdam, niet alleen met ge-appèl-eerden, al waren die er ook. We kwamen in Nunspeet aan, al kende de vrouw van een mede op appèl gaande Amsterdamse bovenmeester, wiens wieg in een heel ander deel van Nederland stond, dan ook heel slecht de namen der plaatsen, die we moesten passeren en dus gevoelde ik me geroepen — maatschappelijk werker ben je, of je bent het niet — haar topografische kennis aan te vullen en op te frissen.

We kwamen dan in Nunspeet aan en een deel der massa, niet de jongsten, besloot, zich los te maken van de kudde, die per autobus zou worden vervoerd. Zo gingen dan enige Zaankanters en enige Amsterdammers op die heerlijke Zaterdagmiddag genieten van de prachtige Veluwe bossen.

Wat al die appèl-gangers in hun burgerlijke leven uitvoeren, ik weet het niet, maar wel weet ik, dat er vier waren, die indertijd de artikelen van de Wet op het Lager Onderwijs en in het bijzonder artikel 35 (oud) van buiten moesten leren en die ook wisten te vertellen van de leesplankjes-methode. Slechts één van hen was het schone beroep, waartoe hij was opgeleid, getrouwd gebleven: de Amsterdamse bovenmeester, wiens vrouw, zoals vermeld, lijdt aan een tekort aan aardrijkskundige kennis. De andere drie waren het „wondere ambt” ontrouw geworden, maar daar liepen ze dan op die schone Octoberdag, de gemeentesecretaris, de vakbondsbestuurder en de maatschappelijke werker en zij verwijlden — hoe kan het anders — in de glorierijke tijd, toen ze nog kwekelingen waren.

Ze kwamen met hun tochtgenoten op „De Paasheuvel” en, nadat ze hun namen op de appèl-lijst hadden vermeld en gelaafd waren door thee, ontvingen ze het bevel, eerst hun bed op te maken. Een pracht-opdracht was dat, althans voor de gemeente-secretaris en de maatschappelijk werker, die beiden een onderbed uitkozen, omdat ze, ondanks het bezit van de akte J (vrije- en orde-oefeningen der gymnastiek) geen kans zagen een bovenbed zonder gebruikmaking van een ladder, te bestijgen. Van hun kinderen, bij wie de kampeerlust nog groot is, hadden ze meegekregen een

slaapzak, met welke ze geen raad wisten en ze hadden heel wat aanwijzingen nodig, voor en aler zij begrepen, dat een bepaald deel van de slaapzak was bestemd voor het kussen en dat ze 's avonds zouden moeten trachten, zichzelf in het andere deel op te bergen. Ja, die slaapzak was iets vreselijks. Het had de volgende dag geen haar gescheeld, of de eerbare secretaris had dit nuttige voorwerp met het Paasheuvelkussen er in, in zijn koffer gepakt.

Zij kwamen toch klaar, de onhandigen, en toen was het tijd geworden voor de gemeenschappelijke maaltijd, die door de appèl-deelnemers, die er waren, groot in getal en groot in verscheidenheid, zeer op prijs werd gesteld.

Gelukkig waren de beide slaapzak-onhandigen niet ingedeeld bij de corveegroep (welk een vreselijke herinneringen kan dat woord „corvee” opwekken).

Gelukkig voor hen zelf, gelukkig voor de Stichting „Voor Zon en Vrijheid”, want, hadden zij aan deze arbeid moeten deelnemen, de schade was niet te overzien geweest. Dank zij hun niet-meedoen kwam de corvee-ploeg spoedig klaar en... kon de arbeid aanvangen.

Na een kort openingswoord door Commandant Vermeer, was het woord aan de adjudant Boetje, die het onderwerp behandelde: „Wat wij deden en verder moeten doen”.

Na een terugblik in het verleden waarbij Frank van Wezels roemruchte jaren” en de mobilisatieclubs ten tonele werden gevoerd, schetste de inleider het ontstaan van het Thuisfront „Humanitas” op 18 Sep-

EVEN PAU- EN POSEREN VOOR DE HAARD.
V.l.n.r.: Excellentie mr J. in 't Veld, soldaat Tj. Sik-kema, mevr. M. Breur, Evert Vermeer, lt-kolonel B. Koning, mevr. L. Simonis.

tember 1948. De moeilijkheden, die een jonge organisatie heeft te overwinnen, werden gereleveerd, maar gelukkig kon Boetje constateren, dat het Thuisfront „Humanitas” temidden van andere organisaties zijn plaats heeft verkregen. Een en veertig afdelingen en correspondentenschappen kwamen tot stand, die hier meer, daar minder actief aan het werk deelnemen.

Van de werkzaamheden van het Centraal Bureau kon de inleider meedelen, dat contact was gelegd met militairen overzee en familieleden, dat bijeenkomsten met familieleden en verloofden waren georganiseerd, dat de actie voor de Mei-pakketten succes had opgeleverd (bijna f 25.000,- werd bijeengebracht) en dat de Sint-Nicolaasboeken voor verzending gereed lagen.

Ook werd een blik op de toekomst gericht. Er valt nog veel te doen voor de militairen overzee thans, voor de militairen hier te lande thans en ook in de toekomst. Om slechts een enkel punt te noemen, de oprichting van militaire tehuizen is dringend gewenst, vooral ook voor de militairen uit onze kring.

Boetje herinnerde aan de woorden van minister Drees, gesproken op 28 Juni 1949 bij gelegenheid van de Tweede Nationale Demobilisatiedag: „Hier ligt een taak en een plicht voor het gehele volk!”.

Na een discussie, waaraan vertegenwoordigers van verschillende afdelingen deelnamen en waar zij kort verslag uitbrachten over de ervaringen bij het werk, opgedaan in hun afdelingen, was het woord aan Vermeer, voor zijn inleiding over

„Demobilisatie-problemen”

Men weet het, Vermeer is een uitstekende spreker, maar bij zijn inleiding bleek ook, hoe sterk hij zich in het vraagstuk van de militair in het algemeen had ingewerkt.

Het contact met de militairen, zo stelde de inleider vast, is altijd dubbelzijdig. Voor de militairen is het van grote betekenis, dat zij in contact blijven met de burgermaatschappij. Immers — en dat geldt speciaal voor de Nederlandse soldaat — zij zijn burgers in uniform. Evenwel, ook voor de burgermaatschappij is deze verbinding van veel belang, want daardoor kan de burgermaatschappij aan de weet komen, wat er in een deel van de jonge generatie — en dan nog wel het deel, dat losgeraakt is uit traditionele verhoudingen als gezin, bedrijf en organisatie — leeft.

In drie perioden valt dit contact, dit zo gewenste contact, uiteen. De eerste periode is de tijd, dat de jonge militair voor eerste oefening onder de wapenen is. Van bijzonder belang is, dat hij dan in zijn garnizoensplaats kan worden opgenomen in die kringen, met welke hij in zijn woonplaats contact had (jeugdorganisaties, sportverenigingen, vakbeweging, voor een deel ook politieke groeperingen).

Noodzakelijk is dit contact vooral in de periode vlak vóór het vertrek naar Indonesië. Vele jongens maken dan innerlijk een moeilijke tijd door, of komen door gezinsomstandigheden in moeilijkheden. Niet te schatten is dan de betekenis van de „binding”.

De tweede periode is die van het verblijf overzee. Elke verbinding is dan van betekenis. Het schrijven van brieven, het sturen van kranten (plaatselijke kranten: met het dorps- of stadsnieuws, de prestaties van de „eigen” club, enz.), het zenden van lectuur.

De derde periode is die van het contact, gedurende en na de demobilisatie. Dat hier een probleem ligt, demonstreerde de inleider met een uitvoerig cijfermateriaal:

In de periode van 1 Juli 1949 tot 1 September 1950 moet er gerekend worden op een demobilisatie van 50.000 militairen van land-, zee- en luchtmacht. Hiervan is 10 pct gehuwd. Deze mensen zijn gebonden aan een bepaalde woonplaats en dus onbeweeglijk bij het vinden van arbeid. Een groot deel van de overige 90 pct

zal ook onbeweeglijk blijken te zijn, omdat zij terugkeren naar hun ouderlijk huis. 1 pct van het geheel heeft een academische graad en zal, gezien de behoefte aan academici, geen moeite hebben passend werk te vinden. 10 pct heeft een eindexamen middelbare school. Hiervan baren de MTS-ers, de landbouwdeskundigen en zij, die afkomstig zijn van andere technische scholen bij hun terugkeer in het bedrijfsleven geen zorgen. Voor zover zij echter voor lichter kantoorwerk voorbestemd zijn, wordt het probleem moeilijker. 14 pct hebben geen opleiding genoten, doch zijn bestemd voor administratief werk (hierin is begrepen politie, douane, enz.). 75 pct is bestemd voor handarbeid, waarvan 20 pct een vakopleiding heeft, en 55 pct geen speciale vakkennis bezit. 30 à 40 pct (dwz. 15 à 20.000 mensen) zullen terstond een functie krijgen; 60 pct (30.000) hebben voor hun demobilisatie reeds praktisch gewerkt en hebben dus praktijkervaring opgedaan.

46 pct is afkomstig uit steden met meer dan 20.000 inwoners, 54 pct is afkomstig uit dorpen en van het platteland.

In de periode tussen 1 Juli 1949 en 1 September 1950 moet 60 à 70 pct van het totaal (dwz. 30 tot 50.000 mensen) aan werk worden geholpen. Hiervan zullen rond 20.000 bestemd zijn voor handarbeid, doch deze bezitten geen noemenswaardige vakkennis. Van de overige 15.000 is een deel bestemd voor administratief werk, doch dezen hebben evenmin een vakopleiding genoten.

Deze cijfers geven alleen nog maar een beeld van de maatschappelijke moeilijkheden, die kunnen ontstaan. De geestelijke moeilijkheden zullen nog veel groter zijn.

Het Thuisfront moet zich instellen, aldus besloot Vermeer zijn zo interessante inleiding, op de gedachte, dat wij de komende militairen niet als een probleem moeten zien, maar dat zij ons als een probleem zien. Contact is nodig bij het hervinden van de plaats van de militair in het normale leven, gezin, bedrijf en organisatie.

Een lacune is nog altijd, dat er voor het buitenkerkelijke volksdeel geen geestelijke verzorgers zijn.

Een interessante discussie besloot deze eerste bijeenkomst van het Thuisfront „Humanitas”. Onderling werd er nagepraat en het moet gezegd worden:

Het was al laat, of beter gezegd, al vroeg, toen de appel-mensen zich ter ruste begaven.

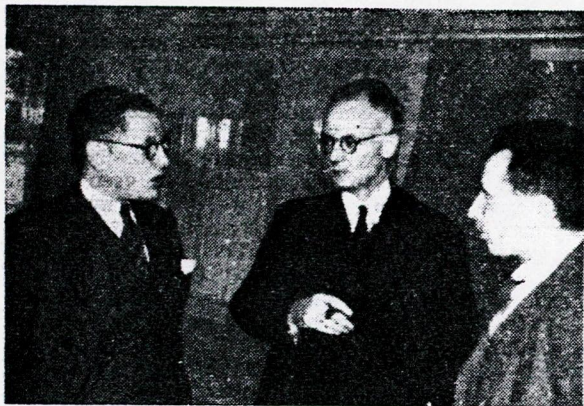
De voorzitter van het Humanistisch Verbond wist zich met een handige zwaai op het bovenbed te werken en de gemeentesecretaris en de maatschappelijk werker slaagden er in, zij het niet zonder moeite, in hun slaapzakken te kruipen. Hoe het de Utrechtse wethouder — H. P. Jr — verging, kunnen we niet vermelden, aangezien hij zijn intrek een verdieping lager had gevonden.

Onze gymnastiekman, de ijverige Humanitasman, die wij op grond van zijn naam tot Wachter van het Licht hadden aangesteld, slaagde er niet in de lichten te doven, maar de altoos ijverige en werkzame J. B., die zich zelf wel eens uitroept tot opper-gezinsverzorger van het Humanitas-Centraal-Bestuur, kweet zich goed van zijn taak.

Hoe de nacht verging, weet de verslaggever niet, aangezien hij, dank zij de goede zorgen van zijn dochter, zich kiplekker gevoelde in zijn slaapzak en niet op een al te vroeg uur ontwaakte.

Na een ontbijt, dat al te vroeg werd opgediend — acht uur op Zondagochtend is eigenlijk een midder-nachtelijk uur —, volgde een gezamenlijke wandeling over de schitterende terreinen van „De Paasheuvel”.

Ware het niet, dat de verslaggever vreest voor de toorn van een zijner Leidse vriendinnen, hij zou trachten in bloemrijke taal te schetsen, hoe een vrouwelijke

PROBLEMEN ÓÓK BIJ DE BURGERS.
Evert Vermeer, H. Ploeg jr en dr J. v. Praag in gesprek op „De Paasheuvel”.

afgevaardigde op zeer elegante wijze klom over een hekje en hoe veteranen dachten nog te beschikken over de springcapaciteiten, die zij vroeger hadden bezeten, of meende te hebben bezeten. Laat ik echter niet uitweiden en mijn lezers brengen naar dr J. P. van Praag, die voor ons behandelde het onderwerp:

„De geestelijke verzorging van de buiten-kerkelijke militairen”

In zijn inleiding schetste Van Praag ons de ontworteling, die het kapitalisme heeft gebracht en hij stelde de vraag, wat het socialisme vroeger voor velen heeft betekend en wat het thans kan betekenen. Voor de buiten-kerkelijken, die in politieke zin niet allen socialistisch zijn, ligt hier een afzonderlijke taak. Duidelijk zette de spreker uiteen, welke de opvattingen zijn van de moderne humanisten.

Uitgangspunt is enerzijds de eerbied voor de mens en anderzijds de verantwoordelijkheid van de mens, verantwoordelijkheid ten opzichte van eigen lot, verantwoordelijkheid ten opzichte van de medemens en van de gemeenschap. Groot is de taak van de buiten-kerkelijken, ook ten opzichte van de militairen. Militairen, het zijn jonge mensen, die zich moeten aanpassen aan geheel nieuwe omstandigheden. Jonge mensen, die met problemen worstelen en die onze steun behoeven. Niet alleen theoretisch, maar ook praktisch besprak Van Praag de problemen, die er liggen en voor welke problemen een oplossing moet worden gevonden. Met verwijzing naar het bekende woord van Willem van Oranje, besloot de inleider zijn helder betoog.

Een geanimeerde discussie volgde en na een uitstekende maaltijd, was het woord aan de voorzitter van „Humanitas”, mr dr J. in 't Veld, die des ochtends met de overste de Koning van uit Den Haag op „De Paasheuvel” was gearriveerd.

Uitvoerig schetste In 't Veld de betekenis van het maatschappelijk werk, dat, naar zijn opvatting, geen lap-werk is, maar dat van de allergrootste betekenis is, in de strijd om het behoud van de Westerse beschaving.

Nadrukkelijk wees de spreker op de betekenis van de morele steun en op de plicht, die op elk mens, die een sociaal wezen is, rust. Het werk door Lührs in de oorlogsjaren in Rotterdam aangevangen, werd in zijn waarde geschetst en de inleider wees daarbij op de betekenis van het werk van de beroeps-maatschappelijke werker en dat van de vrijwillige medewerker.

In het tweede deel van zijn betoog, bewoog de spreker zich op het terrein van de rechts-filosofie, terwijl hij tevens wees op de opvattingen van moderne psy-

chologen. „Waar komt het waardebesef, dat ook de Humanist aanvaardt, vandaan?” zo luidde de vraag, die In 't Veld zichzelf en de vergadering voorlegde. Een niet-gemakkelijke vraag, met welke ook onze inleider nog worstelt.

Niet zo gemakkelijk was de inleiding van de laatste spreker, maar voor de hoorders was het wel heel duidelijk, welk een ernstig mens de voorzitter van „Humanitas” is en welk een grote belangstelling deze man voor het maatschappelijk werk en voor de problemen, die met dit werk verbonden zijn, heeft.

Na nog een kort woord van de vertegenwoordiger van de Amsterdamse Demobilisatieraad, de heer De Roza, die als gast deze conferentie bijwoonde, volgde het sluitingswoord van Vermeer.

Dank aan allen, aan de sprekers in het bijzonder, bracht hij.

Het was een goede conferentie, constateerde de voorzitter, dit samenzijn zal zijn een aansporing tot nieuwe arbeid.

Uitstekend geslaagd, dat is ook de conclusie van de verslaggever. Een uitstekende geest, een goede verzorging en een prettige kameraadschappelijke verhouding tussen deze vogels van diverse pluimage.

Een minister, arbeiders in de engere zin van het woord, een overste, een gewoon soldaat, het was een gemengd gezelschap, dat humor verstond en begrip toonde voor de ernstige en belangrijke taak, die zij allen mede hadden aanvaard.

P. C. F.

ER BIJ ZIJN:

Het verslag van ons landelijk appèl op 8 en 9 October in „De Paasheuvel” te Vierhouten gehouden, doet zien dat deze bijeenkomst uitstekend is geslaagd.

Dat er een stimulans van uitging het zo dringend noodzakelijke werk mee aan te pakken, spreekt wel heel duidelijk uit een schrijven van onze afdeling Rotterdam van Vereniging Humanitas.

De tweede secretaris W. Booy schrijft o.m.:

Tijdens de D.B.-vergadering van jl Dinsdagavond bleek hoe begeistert onze twee kunstenaars, de vrienden Bosch en Tams, van het Vierhoutense week-einde zijn teruggekeerd. Beiden zijn er sterk van overtuigd, dat dit werk, nu in hoofdzaak voor Indonesië, en straks ook in allerlei andere vormen, voor eigen land moet worden aangevat.

Dat besef is inderdaad door onze conferentie versterkt.

Wij willen daarom hier nogmaals al onze afdelingen opwekken zich te doen inschakelen bij het plaatselijk werk der demobilisatieraden of comité's. En vooral daar waar dit werk niet of in onvoldoende mate geschiedt, er gang in te brengen.

HAARLEM

Een droevig verlies leed de familie Koppen door het overlijden van mevrouw J. J. Koppen-Blauw en daardoor ook onze afdeling Haarlem. Door wat zij deed voor „Humanitas”, toen haar gezondheid dit nog toeliet en zelfs door haar belangstelling tijdens haar ziekte, was zij een voorbeeld voor allen, die hun sympathie voor ons werk nog niet omzetten in daden. Haar idealisme was niet slechts een schone frase. Zij gaf er, door de daad er bij te voegen, een reële betekenis aan. En daarvoor zijn wij mevrouw Koppen zeer dankbaar. Zij ruste zacht.

De heer Koppen, bestuurslid van onze afdeling, evenals zijn vrouw dat was, wensden wij met zijn talrijk gezin de geestkracht toe, nodig om dit zware verlies te boven te komen. Ook onze afdeling zal niet zo gemakkelijk iemand van dezelfde toegewijdeheid vinden, die haar persoonlijkheid en haar werk voor ons zal kunnen en willen doen.

VL